

Limited Activists, unlimited activities; (Investigating the role and performance of non-governmental organizations (NGOs) in Confrontation with the global crisis of the Corona virus)

Soheila Yousefi¹, Hassan Soleimani²

Abstract

Field and Aims: international non-governmental organizations are among the active actors in various fields of international law in all world scenes, which have played useful and effective roles so far. During the outbreak of Covid-19, these organizations, relying on the international principle of cooperation among the members of the world community, despite having a guarantee of implementation and a binding institution, have important effects and many functions in the social, cultural, health, economic and even political fields. They have faced this epidemic and in convergence with other international actors. Examining the dimensions, functioning and influence of these international activists is a subject that has been analyzed in this research and is one of the goals of this research.

Method: The present research was carried out with a descriptive-analytical method.

Finding and Conclusion: Despite the lack of recognition and valuing of the role of international non-governmental organizations, these limited activists of the international arena have done unlimited activities to help solve global problems, including this epidemic, and it will not be exaggerated. If we consider its results to be praiseworthy. By entering the health, cultural, social and economic fields and influencing the procedures of governments and international organizations and reforming them in different ways, in the fields of preventing and controlling the epidemic of Covid-19 and reducing its harmful effects even in the post-corona period. From identifying problems to consensus and exchanging opinions and implementing agreed plans, they are trying to save the world from this devastating disaster and somehow prove the benefits of their existence and presence and show off their abilities to the world community.

Keywords: the principle of cooperation, the principle of international solidarity, the epidemic of Covid-19, international non-governmental organizations, global problems and dilemmas.

*Citation (APA): Yousefi, S., Soleimani, H. (2023). Limited Activists, unlimited activities; Investigating the role and performance of non-governmental organizations. *International Legal Research*, 16(60), 239-257.

https://alr.ctb.iau.ir/article_702302.html?lang=en

1. PhD student in international law, Department of International Law, Damghan branch, Islamic azad university, Damghan, Iran. (Author). Email: yo.so58@yahoo.com

2. Assistant professor of law, Department of International Law, Damghan branch, Islamic azad university, Damghan, Iran. Email: hsoleimani20@gmail.com



Introduction

Since the beginning of human social life on earth and at different times, epidemics have always affected their lives and endangered the human race. From the first epidemics in 430 AD in Greece as the Plague of Athens and other types of epidemics that took a lot of lives in the European continent, to Covid-19 (the cause of corona disease) as the last epidemic that has arisen since 2019 and continues until now. It has and every day with its new symptoms and unknown mutations, it brings the world to new challenges in the way of dealing with it. During all this time, the world has been trying to discover ways to overcome these diseases, and what has been used to save people according to the level of mastery of modern science, which sometimes did not reach the desired result for many years. Among the complications of these epidemics, apart from health problems and human deaths, there are many other economic, social, medical and even political problems, which are becoming more and more difficult to deal with every day. The necessity of this research comes from the fact that the occurrence of such epidemics will challenge principles, regulations and international relations. In fact, what happens after a global crisis is the inability to solve problems on the part of one or more countries or international organizations, and the efforts and cooperation and help of all members of the world community, including countries, international organizations, and non-governmental organizations And it even requires people. Existence of elements such as political factors, self-interest of countries, lack of collective cooperation and coordination in international organizations, as well as insignificant facilities and lack of access to sufficient resources can affect the level of cooperation between members and cause the inability to make decisions and slow down activities. and the impossibility of playing the effective role of the members of the international community and prevents them from using their maximum power and forces. Meanwhile, international non-governmental organizations as old but new players, with characteristics such as independence, non-dependence and freedom from any kind of political work and special interest, use of high and strong motivation of their members, geographical extent of activity and influence Abundant on individuals and other international subordinates, despite the hardships and problems they face, such as not being accepted on the world stage as a member, financial problems and limitations in the facilities and work breaks of other subordinates, successful and effective in the international scene, many They have compensated for these deficiencies and have performed the most in this field. The purpose of this review is to evaluate the efforts and activities of international non-governmental organizations in all fields during the Corona epidemic and the extent of their performance in order to reduce its adverse effects on the world community. The questions raised regarding the health, economic, social and sometimes even political problems caused by this epidemic and the harmful effects of this disease, some of which will remain long after its end, is the role and performance of international non-governmental organizations. In order to fight the problems caused by the corona disease in all the aforementioned fields, what is it? As a member of the international community, how and to what extent have international non-governmental organizations helped other subordinates in dealing with this

epidemic? And have they been successful in this way? In fact, what is the contribution of international non-governmental organizations in preventing and dealing with this disease, and according to which principles and international laws are they obliged to carry out such measures? According to what is stated in the title of this research, non-governmental organizations are activists who, despite many limitations, such as lack of acceptance and attention from the international community, not having enough power to implement international laws and guarantee their implementation by others International actors, their inability or lack of ability to meet their economic and organizational needs and sometimes being caught in the trap of political relations of governments, etc., unlimited and countless activities in various social, cultural, economic, medical fields and everything that the world community and Human beings need it, either in the scope of their activity or by changing the scope of their activity. This picture becomes more apparent when governments are helpless and international governmental organizations are trying to reach a consensus. The challenge of the Corona epidemic for the world was a test that the international non-governmental organizations came out of with all the difficulties and were able to show their abilities to the world community, and honestly, their performance is commendable. The following article will examine the challenges and problems caused by the Corona epidemic and the role and activities of international non-governmental organizations in dealing with the problems that have arisen by delving into the international principles and regulations that govern the times of global epidemics.

Conclusion

Since the fate of all human beings is dependent on each other, the occurrence of an incident in one part of the world can make the whole world confused. For this reason, overcoming this type of crisis requires real solidarity and cooperation among the members of the international community. Therefore, reviving national interests and ignoring international institutions under the pretext of national authority and glory is a big mistake. The aforementioned cooperation and solidarity will reach even beyond governments to cooperation between governments and international organizations, both governmental and non-governmental, among which international non-governmental organizations are considered to be the most active and effective group in solving global problems. The biggest manifestation of this partnership in recent years is in the conditions and crisis caused by the spread of the Covid-19 virus and the problems caused by it. Until now, it was much more difficult without these international functions. As stated earlier, since the ultimate goal of all actions by all institutions of the international community is to protect the rights of human beings and create peace, security, tranquility and prosperity for the lives of people on the planet, by referring to the laws and regulations and The principles of international law require the cooperation and participation of all international actors and even international non-governmental organizations in the problems and issues created to achieve this sacred goal, especially in the conditions of insufficient and ineffective actions of governments and international organizations for various reasons, the most important of which Protecting the integrity of sovereignty and authority and preferring one's own interests is a



necessary and unavoidable matter. In the end, if we want to answer the questions raised, it will not be an exaggeration if we consider the all-round role of international non-governmental organizations as an irreplaceable and undeniable role and their performance commendable. These organizations try to save the world by entering the health, cultural, social and economic fields and influencing the procedures of governments and international organizations and reforming them in different ways, in the fields of prevention and control of the Covid-19 epidemic and reducing its harmful effects. From this devastating calamity, they have to somehow prove the benefits of their existence and presence and show off their abilities to the world community. In the author's opinion, reflecting on the current conditions of the world, what we will witness in the world politics in the post-corona era is the declaration of the helplessness of countries in fighting global challenges and the need for coordinated cooperation and solidarity with other international institutions, including non-governmental organizations, and impossible measures. We will deny these organizations in all fields with all our strength and motivation, from identifying problems to consensus and exchanging opinions and implementing agreed programs. It is subject to international laws and regulations, but through cooperation and coordination with other responsible international institutions such as the United Nations Security Council, presenting reports, forming research commissions and following up and awakening the world opinion, it can also create executive power for itself and achieve great success. Finally, the fight against Covid-19 is a joint effort, cooperation and partnership, and an experience and experiment for everyone to fight against a problem against humanity among all actors of international law, regardless of their rank, position, and power, and a testimony to express collective social responsibility in The opposite is respect for the humanity of people beyond their race and nationality. Now, after a period of time has passed since the spread of this global disaster, when we look at the successes achieved, we are happy about this victory and pride in this test, and we hope for the future of humanity, and we see the arrival of the time of peace closer.

فعالان محدود، فعالیت‌های نامحدود؛ بررسی نقش و عملکرد سازمانهای بین‌المللی غیردولتی INGOs در مقابله با بحران جهانی ویروس کرونا

سهیلا یوسفی^۱✉، حسن سلیمانی^۲

چکیده

زمینه و هدف: سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی از جمله بازیگران فعال در عرصه‌های مختلف حقوق بین‌الملل در تمامی صحنه‌های جهانی هستند که نقشهای مفید و موثری را تاکنون ایفا کرده‌اند. در جریان شیوع بیماری کووید ۱۹ نیز این سازمانها با تکیه بر اصل بین‌المللی همکاری میان اعضای جامعه جهانی، علیرغم داشتن ضمانت اجرا و نهاد الزام‌کننده، تاثیرات مهم و کارکردهای فراوانی در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، بهداشت، اقتصادی و حتی سیاسی در مقابله با این اپیدمی و در همگرایی با سایر بازیگران بین‌المللی داشته‌اند. بررسی ابعاد، نحوه عملکرد و میزان تأثیرگذاری این فعالان بین‌المللی موضوعی است که در این پژوهش مورد واکاوی قرار گرفته و از اهداف این پژوهش است.

روش: پژوهش حاضر با روش توصیفی - تحلیلی انجام شده است.

یافته‌ها و نتایج: با وجود عدم تأیید و ارزش‌گذاری کافی نسبت به نقش سازمانهای بین‌المللی غیردولتی، این فعالان محدود عرصه بین‌الملل، فعالیت‌های نامحدودی را در جهت کمک به حل معضلات جهانی از جمله این همه‌گیری انجام داده و اغراق‌آمیز نخواهد بود اگر نتایج آن را قابل ستایش بدانیم. این سازمانها با ورود خود به عرصه‌های بهداشتی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و تأثیرگذاری در رویه دولتها و سازمانهای بین‌المللی و اصلاح آنها به طرق مختلف، در زمینه‌های پیشگیری و کنترل اپیدمی کووید ۱۹ و کاهش اثرات زیانبار آن حتی در دوره پسا کرونا، از شناسایی مشکلات گرفته تا اجماع و تبادل نظر و اجرای برنامه‌های توافق‌شده، سعی در نجات جهان از این بلای ویرانگر و به نوعی اثبات مزایای وجود و حضور خود و به رخ کشیدن تواناییهایشان به جامعه جهانی دارند.

کلیدواژه‌ها: اصل همکاری، اصل همبستگی بین‌المللی، اپیدمی کووید ۱۹، سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی، مشکلات و معضلات جهانی.

* استناددهی (APA): یوسفی، سهیلا؛ سلیمانی، حسن. (۱۴۰۲). فعالان محدود، فعالیت‌های نامحدود؛ بررسی نقش و عملکرد سازمانهای بین‌المللی غیردولتی INGOs در مقابله با بحران جهانی ویروس کرونا. *تحقیقات حقوقی بین‌المللی*، ۱۶(۶۰)، ۲۵۷-۲۳۹.

https://alr.ctb.iau.ir/article_702302.html

۱. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، واحد دامغان، دانشگاه آزاد اسلامی، دامغان، ایران.

رایانامه: yo.so58@yahoo.com

۲. استادیار گروه حقوق، واحد دامغان، دانشگاه آزاد اسلامی، دامغان، ایران. (نویسنده مسئول).

رایانامه: hsoleimani20@gmail.com

مقدمه

از زمان شروع زندگی اجتماعی انسانها بر روی زمین و در مقاطع مختلف، بیماری‌های همه‌گیر (اپیدمی) همواره زندگی آنها را تحت تأثیر قرار داده و نسل بشر را به خطر انداخته است. از اولین بیماری‌های همه‌گیر در سال ۴۳۰ میلادی در یونان با عنوان طاعون آتن و انواع دیگر اپیدمی‌ها که تلفات زیادی در قاره اروپا گرفت تا کووید ۱۹ (عامل بیماری کرونا) به عنوان آخرین اپیدمی که از سال ۲۰۱۹ بوجود آمده و تاکنون نیز ادامه داشته و هر روز با علائمی جدید و جهش‌های ناشناخته‌اش جهانیان را به چالش‌های جدیدی در راه مقابله با آن می‌کشد (محمدیان موسی آبادی و دیگران، ۱۳۹۹: ۳۳-۵۲)؛ در تمام طول این مدت، جهان در پی کشف راه‌های غلبه بر این بیماری‌ها بوده و آنچه با توجه به میزان تسلط بر علوم زمانه وجود داشته، برای نجات افراد بکار می‌گرفته که گاه تا سالیان متمادی هم به نتیجه مطلوب نمی‌رسید. از عوارض ایجاد این همه‌گیرها بجز مشکلات بهداشتی و مرگ‌ومیر انسانها، مشکلات فراوان دیگر اقتصادی، اجتماعی، پزشکی و حتی سیاسی است که مقابله با آنها هر روز با ابعاد تازه و سخت‌تری جلوه می‌نماید.

ضرورت این تحقیق از آنجاست که بروز اینگونه اپیدمی‌ها موجب به چالش کشیده شدن اصول، مقررات و روابط بین‌المللی خواهد شد. در واقع، آنچه بعد از یک معضل جهانی اتفاق می‌افتد، موجب ناتوانی برای حل مشکلات از سوی یک یا چند کشور و یا سازمان بین‌المللی بوده و تلاش و همکاری و کمک همه اعضای جامعه جهانی اعم از کشورها، سازمان‌های بین‌المللی، سازمان‌های غیردولتی و حتی افراد را می‌طلبد. وجود عناصری از قبیل عوامل سیاسی، منفعت‌طلبی کشورها، عدم همکاری و هماهنگی جمعی در سازمان‌های بین‌المللی و نیز امکانات ناچیز و عدم دسترسی به منابع کافی می‌تواند بر میزان این همکاری‌های میان اعضا تأثیر گذاشته و موجب ناتوانی در تصمیم‌گیری، کند شدن فعالیت‌ها و عدم امکان ایفا نقش مؤثر اعضای جامعه بین‌الملل شده و آنها را از بکارگیری توان و نیروهای حداکثری خود باز دارد. در این میان، سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی بعنوان بازیگران قدیمی اما نوپا، با داشتن ویژگی‌هایی چون استقلال، عدم وابستگی و فراغت از هر گونه سیاسی کاری و منفعت‌طلبی خاص، استفاده از انگیزه بالا و قوی اعضای خود، گستردگی جغرافیایی فعالیت و نفوذ و تأثیرگذاری فراوان بر روی افراد و سایر تابعان بین‌المللی، علیرغم مصائب و مشکلات پیش رویشان از جمله عدم پذیرش در صحنه‌های جهانی به عنوان عضو، مشکلات مالی و محدودیتها در امکانات و کارشناسی‌های سایر تابعان، موفق و مؤثر در صحنه بین‌المللی، بسیاری از این کمبودها را جبران کرده و بیشترین عملکرد را در این زمینه داشته‌اند.

هدف از این بررسی، ارزیابی تلاش و فعالیت‌های سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در همه زمینه‌ها در جریان بیماری همه‌گیر کرونا و میزان تأثیرگذاری عملکرد آنها در راستای کاهش اثرات نامطلوب آن بر جامعه جهانی است.

پرسش‌های مطرح با توجه به مشکلات بهداشتی، اقتصادی، اجتماعی و حتی گاه‌سیاسی ناشی از این اپیدمی و اثرات زیانبار این بیماری که برخی از آنها تا مدتها بعد از پایان آن نیز کماکان باقی خواهد ماند، این است که نقش و عملکرد سازمانهای بین‌المللی غیردولتی در راستای مبارزه با معضلات ناشی از بیماری کرونا در همه زمینه‌های فوق‌الذکر چیست؟ سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی بعنوان عضوی از جامعه جهانی، چگونه و تا چه میزان به یاری و کمک سایر تابعان در مقابله با این اپیدمی پرداخته‌اند؟ و آیا در این مسیر موفق بوده‌اند؟ در حقیقت، سهم سازمانهای بین‌المللی غیردولتی در پیشگیری و مقابله با این بیماری چقدر است و بر اساس کدام اصول و قوانین بین‌المللی موظف به انجام چنین اقداماتی هستند؟

با توجه به آنچه در عنوان این تحقیق نیز بیان شده است، سازمانهای غیردولتی فعالانی هستند که با وجود محدودیتهای فراوان از جمله عدم پذیرش و توجه کافی از سوی جامعه بین‌الملل، نداشتن قدرت کافی برای اجرای قوانین بین‌المللی و ضمانت بر اجرای آن توسط سایر بازیگران بین‌المللی، ناتوانی و یا کم‌توانی در برآوردن نیازهای اقتصادی و تشکیلاتی خود و گاه‌گرفتاری در دام روابط سیاسی دولتها و...، فعالیت‌های نامحدود و بیشماری را در زمینه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، پزشکی و هر آنچه جامعه جهانی و انبای بشر بدان نیازمند باشند، خواه در حیطه موضوع فعالیتشان و خواه با تغییر دامنه فعالیتشان ارائه می‌نمایند. این تصویر زمانی بیشتر جلوه می‌کند که دولتها از انجام امور در مانده و سازمانهای بین‌المللی دولتی برای رسیدن به اجماع آرا در تلاشند. چالش اپیدمی کرونا برای جهان آزمونی بود که سازمانهای بین‌المللی غیردولتی با همه مشکلات سر بلند از آن بیرون آمده و توانستند تواناییهای خود را به رخ جامعه جهانی بکشند و انصافاً عملکردشان ستودنی است. مطلب پیش رو با کنکاش در اصول و مقررات بین‌المللی حاکم در زمان بروز اپیدمیهای جهانی به بررسی چالشها و معضلات ناشی از اپیدمی کرونا و نقش و فعالیت‌های سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در مقابله با معضلات بوجود آمده خواهد پرداخت.

۲. چالش جهانی: اپیدمی کووید ۱۹ (کرونا) و حقوق بین‌الملل

کرونا ویروسها^۱ خانواده بزرگی از ویروسها هستند که از دهه ۱۹۶۰ کشف شدند و مطالعه بر روی آنها به‌طور مداوم تا اواسط دهه ۱۹۸۰ ادامه داشت. آخرین نوع آنها، ویروس تنفسی کووید ۱۹ می‌باشد که در دسامبر ۲۰۱۹ در شهر ووهان چین با همه‌گیری در انسان شیوع پیدا کرد.

1. Corona viruses



متاسفانه، در مدت زمان کمی این بیماری به سراسر کره زمین رفته و همه قاره‌ها را آلوده کرد (به جز قطب جنوب) و باعث کشته شدن هزاران نفر شد و ظرف چند ماه، به یک بیماری همه‌گیر جهانی تبدیل شده که همه جنبه‌های زندگی انسانها را تحت تأثیر قرار داده است.^۱ با شدت گرفتن میزان مبتلایان و تعداد قربانیان و ویروس کرونا، سازمان بهداشت جهانی WHO^۲ برای این بیماری نام رسمی انتخاب کرده است - «کووید ۱۹ COVID» که اشاره‌ای دارد به «کرونا»، «ویروس»، «بیماری» و سال ۲۰۱۹ که سال شیوع آن است.^۳

این بیماری بر طبق معیارهایی که در مقررات بین‌المللی بهداشت IHR^۴ آمده است، به دلیل مختل نمودن عملکرد جامعه جهانی و نیاز به مشارکت چند سطح از بازیگران بین‌المللی از جمله دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و سازمانهای غیردولتی NGOs^۵، در زمره بلایای طبیعی قرار گرفته است.

ممکن است این سؤال برای خواننده متن پیش آید که بر اساس چه اصول و قوانینی سازمانهای بین‌المللی غیردولتی ملزم به ارائه خدمات و انجام اقدامات مؤثر و همکاری با سایر اعضای جامعه جهانی برای مقابله با ویروس کووید ۱۹ هستند؟ پس از شیوع این بیماری همه‌گیر در جهان، عدم آمادگی علم حقوق برای رویارویی با چنین شرایطی مشخص شده و وجود نوعی (خلأ) در آن احساس شد (Schapper, Jenichen, 21 May 2020). بدلیل عدم وجود منبع مدون واحد و جامعی برای مدیریت بحران کرونا، در سایه قوانین و مقرراتی چون حقوق بشر و بشردوستانه و نیز میثاقین بین‌المللی حقوق اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، قوانین و مقررات مصوب کمیسیون حقوق بین‌الملل و حقوق بین‌الملل محیط‌زیست، حتی منشورهای منطقه‌ای حقوق بشر و نیز قوانین و مقررات مصوب نهادهای وابسته به سازمان ملل متحد، خصوصاً آئین‌نامه جهانی بهداشت مصوب سازمان جهانی بهداشت و نیز اصول کلی حقوق بین‌الملل ناظر بر بحث تعهدات بین‌المللی، می‌توان به مجموعه‌ای از چارچوبهای حقوقی برای الزام بازیگران بین‌المللی از جمله اغلب سازمانهای

۱. علایم این بیماری شامل تب، سرفه‌های خشک و گاهی مشکلات تنفسی، گلودرد و آبریزش بینی است که در بعضی از افراد برخی از آن، در برخی دیگر همه آنها و حتی در بعضی از افراد هیچکدام مشاهده نشده است (ناقلان بدون علامت) که در نهایت منجر به عدم دریافت اکسیژن کافی و حتی مرگ انسان‌ها می‌شود.

2. World health organization

3. www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019

۴. International Health Regulations - این مقررات براساس مواد ۲۱ و ۲۲، اساسنامه سازمان جهانی بهداشت و با دادن اختیار به مجمع جهانی بهداشت در سال ۲۰۰۵ برای جلوگیری از گسترش بین‌المللی بیماری‌ها تصویب شد و از سال ۲۰۰۷ برای همه اعضای این سازمان لازم‌الاجرا شد. هدف آن پیشگیری، محافظت، کنترل و ارائه راهکار در برابر شیوع جهانی بیماری به روشهای متناسب بدون تداخل و آسیب رساندن به تجارت بین‌المللی است.

5. Non-governmental organization

بین‌المللی غیردولتی در جهت کمک به حل معضل ایجاد شده دست یافت.^۱ همانطور که می‌دانیم، تمامی دولت و اکثریت سازمانها (اعم از دولتی و غیردولتی) که در صحنه بین‌الملل وارد شده و زیست می‌کند، تحت قوانین و اصول کلی حقوق بین‌الملل قرار گرفته و ملزم به تابعیت از آن هستند. آن دسته از سازمانهای بین‌المللی غیردولتی که بعنوان کنشگران عرصه بین‌الملل فعالیت می‌کنند نیز در سایه نظام بین‌الملل و در محدوده قوانین و اصول بین‌المللی و همسویی، همکاری و هماهنگی با سایر تابعان بین‌الملل قرار دارند که البته، انعکاس اقدامات آنها در درجه اول به دولتها باز خواهد گشت. علیرغم اینکه ضمانت اجرا و نهاد ملزم کننده‌ای برای این سازمانها متصور نیست، اما با استفاده از ابزاری چون فشار افکار عمومی و گزارش به سازمانهای بین‌المللی و جلب نظر جامعه جهانی موجبات نفوذ اجتماعی قوانین و الزام به بایسته‌ها و اصول حقوقی را فراهم می‌آورند. بطور کلی، بر اساس اصول کلی حقوق بین‌الملل، دو عرصه را می‌توان برای ارزیابی تکلیف حقوقی تابعان بین‌الملل در مقابله با بحران کرونا بررسی نمود: عرصه نخست (بر اساس حقوق بشر و بشردوستانه)، حق حیات افراد و حق آنها در دسترسی به سلامت و دیگری (بر اساس حقوق و تکالیف اعضای جامعه بین‌الملل)، حمایت از افراد در بلایای طبیعی است که به نوبه خود تعهداتی را بر سازمانهای بین‌المللی غیردولتی تحمیل می‌کند.^۲ از جمله این اصول بین‌المللی که الزام اعضا را برای مشارکت در مقابله بیماری کرونا توجیه می‌کند: اصل تلاش بایسته، اصل منع اضرار به غیر، اصل همکاری و همبستگی میان اعضای جامعه بین‌الملل است که در حقیقت، بازتابی از حقوق بین‌الملل عرفی نیز می‌باشد.

- اصل تلاش بایسته به تکلیف بازیگران بین‌الملل از جمله سازمانهای بین‌المللی غیردولتی (موضوع این پژوهش) به اتخاذ همه تلاش و توان خود در برابر بحرانها اشاره دارد. مطابق بند اول ماده ۱۰، پیش‌نویس کمیسیون حقوق بین‌الملل در ارتباط با (حمایت از افراد در مقابل بلایای طبیعی)، تابعان بین‌المللی مکلفند تا با اتخاذ اقدامات مناسب در جهت پیشگیری و آماده‌سازی خود در برابر بلایای طبیعی عمل نموده که شامل تمامی اقدامات لازم برای تضمین حمایت از اموال و تجهیزات واقع در حوزه صلاحیتشان و ارزیابی میزان خطر گرفته تا جمع‌آوری اطلاعات به هر طریق ممکن و هشدار سریع و پس از آن، اقدام در زمینه حل مشکل می‌شود (Von Bogdandy, 2020: 12-13).

۱. در منشور اجتماعی اروپا، منشور افریقایی حقوق بشر و کنوانسیون آمریکایی حقوق بشر و همچنین، ماده ۹۹ میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی در بندهای اول و دوم در خصوص حق افراد انسان در دسترسی به بهداشت در برابر بیماریهای واگیر و تکلیف دولتها در انجام اقدامات لازم در پیشگیری، درمان و کنترل این نوع بیماریها سخن به میان آمده است.
 ۲. کمیته حقوق بشر خاطر نشان کرده است که (تکلیف دولتها به حمایت از زندگی افراد، آنها را موظف می‌کند تا اقدامات مناسبی را برای مقابله با شریای (از جمله بیماریهای همه‌گیر) که می‌تواند تهدیدی برای زندگی آنها باشند، اتخاذ کنند). کمیته حقوق بشر در تفسیریه شماره ۷ خود به صراحت از تعهد دولتها برای ریشه‌کنی بیماریهای همه‌گیر صحبت کرده است.

- اصل حقوقی دیگر، اصل منع اضرار به غیر است: منع وارد آوردن آسیب به سایر تابعان بین‌المللی دیگر و اتباع و اعضای آنها یک تعهد بین‌المللی است که عمل به آن برای کلیه کنشگران عرصه بین‌الملل، از جمله سازمانهای بین‌المللی غیردولتی الزامی است. در واقع، اصل منع اضرار به غیر در جریان اپیدمی کووید ۱۹ با تلاش سازمانهای بین‌المللی غیردولتی در مراقبت از ورود و خروج از مرزهای کشورهای درگیر اپیدمی (قرنطینه کردن) و نظارت و پیشگیری از عبور عوامل بیماری و افراد مبتلا به سایر سرزمینها و اطلاع‌رسانی و هشدارهای لازم در این خصوص به سایر دولتها و سازمانها به محض آگاهی از وضعیت خطر و شفاف‌سازی شرایط موجود برای جامعه بین‌المللی و نهادهای مرتبط برای ارزیابی میزان خطر و نحوه مقابله با توجه به اوضاع و احوال موجود، بسیار کاربردی می‌باشد.

- اصل دیگر و شاید مهمترین اصل در شرایط معضلات جهانی، اصل همکاری و همبستگی میان اعضای جامعه بین‌المللی است. اصطلاح (همکاری) در مقابل (یکجانبه‌گرایی) به مفهوم مساعدت، یاری‌گری، رعایت منافع جمعی است. این اصل از جمله اصول آرمانی (اخلاقی و سیاسی) حقوق بین‌الملل است که اگرچه به عنوان قاعده حقوقی الزام‌آور نیستند، ولی به عنوان آرمان و آرزوهای حقوق بین‌الملل از دیرباز بوده است.^۱ در فصل اول منشور سازمان ملل متحد در ماده یک بند ۳ در خصوص لزوم همکاری در حل مسائل بین‌المللی نسبت به کلیه مسائلی که جنبه بشردوستانه دارند و موجب احترام به حقوق بشر بدون هیچ تبعیضی می‌گردند، توجه شده است (پورهایمی و دیگران، ۱۳۹۲: ۶۳-۶۴). ناتوانی و یا کم‌توانی کشورها و سازمانهای بین‌المللی به تنهایی در زمینه مقابله با این بیماری موجب گردید سازمانهای بین‌المللی غیردولتی را به همکاری با خود فراخوانند و بدین وسیله از ظرفیتهای فراوان این نهادها استفاده کرده و بیش‌ازپیش نیاز خود را به همکاری با آنها ابراز کنند.

با توجه به مطالب فوق و برداشت نگارنده و با تاسی از نظر سایر محققان در این زمینه^۲، جامعه جهانی اعضای خود را در مقابل سه تعهد مهم (پیشگیری)، (اقدام مناسب و فوری) و (همکاری) در سطح بین‌الملل قرار می‌دهد که انجام به‌موقع و صحیح هر یک از این تعهدات در هر مرحله از وقوع بحران می‌تواند عمق فاجعه را کمتر نموده و به برگرداندن وضع به حالت سابق کمک نماید. پایبندی اعضای جامعه جهانی به این تعهدات بین‌المللی *erga omnes* ناشی از اصول مربوط به حقوق بنیادین شخص انسان و لازمه عضویت در جامعه بین‌المللی است. تعهداتی که حتی بدون هرگونه تعهد قراردادی، لازم‌الاجرا بوده و نقض آن مسئولیت بین‌المللی به همراه خواهد داشت.

۱. اصول آرمانی در مقابل اصول هنجاری قرار دارند که الزام‌آور بوده و دارای عالیت‌ترین قدرت حقوقی‌اند.

۲. برای اطلاعات بیشتر به مقاله « بحران کووید-۱۹ و اصل تلاش بایسته » نوشته مسعود علیزاده و شهرام زرنشان در شماره ۷۶ فصلنامه پژوهش حقوق عمومی مراجعه نمایید.

خوشبختانه، وجود این واقعیت که اکثر اعضای جامعه جهانی این الزامات را داوطلبانه و بدون الزام آور بودنشان رعایت می‌کنند، نقطه امیدی است که آینده بهتری را نوید می‌دهد.

۳. اپیدمی کووید ۱۹، نقش و عملکرد سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در مبارزه با معضلات ناشی از آن

با شیوع بیماری کرونا و همه‌گیری گسترده آن، جامعه جهانی به این نتیجه رسید که مبارزه با این اپیدمی با وجود تمامی مسائل و مشکلات بهداشتی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی، از یک بیماری صرف خارج شده و علاوه بر کارشناسان پزشکی، نیاز به معلومات سایر کارشناسان، محققان، پژوهشگران و اساتید رشته‌های مختلف برای حل این معضلات دارد. ماهیت کووید ۱۹ این واقعیت را برجسته می‌کند که دولتها به دلیل محدودیتهایی که در عمل دارند، به تنهایی قادر به مبارزه با این بیماری نبوده و باید از تمام ظرفیت‌های جامعه جهانی برای کنترل آن استفاده کنند. به تبع آن‌ها، سازمان‌های بین‌المللی که اجتماعی از کشورها هستند نیز، به دلیل عدم هماهنگی لازم میان دولتها، توانسته‌اند اقدامات چندانی انجام دهند. در این میان، مناسبترین گزینه، سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی هستند. سازمان‌های غیردولتی با دارا بودن شرایط و ویژگیهایی که گروه‌های قبلی هر کدام به نوعی فاقد آن هستند، توانسته‌اند نقش بسیار مؤثر و مفیدی داشته و کارآمد باشند (Brechenmacher, Carothers, Youngs, April 2020).

سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی از سالهای آغازین تأسیس جامعه ملل تحت عنوان ارزیاب و بدون حق رأی تا سال ۱۹۴۵ و تأسیس سازمان ملل متحد و تا امروز با عنوان INGO^۱ بعنوان عنصری کارآمد و مفید و فعال در تمامی چالش‌های جهانی از جمله محیط‌زیست، آموزش، بهداشت، اپیدمی‌ها، فقر، حمایت از زنان و کودکان، عدالت اجتماعی، حقوق بشر و غیره به فعالیت پرداخته‌اند. سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی بنا بر تعریف ارائه‌شده از سوی اتحادیه سازمان‌های بین‌المللی UIA^۲ به سازمانهایی گفته می‌شود که بر اساس معاهدات بین‌الدولی ایجاد نشده و توسط اشخاص حقیقی از اتباع دو یا چند کشور برای امور عام‌المنفعه و بدون قصد سودجویی برای دستیابی به هم‌گرایی بیش‌تر و در نهایت، رسیدن به جامعه مدنی بین‌المللی فعالیت می‌نمایند. در تعریف دیگری که از سوی شورای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی سازمان ملل متحد (اکوسوک) ECOSOC^۳ بیان شده: هر سازمانی که بر اساس توافق میان نهادهای دولتی یا موافقتنامه‌های بین دولتها شکل نگرفته باشد، سازمان غیردولتی است.^۴ در حقیقت، سازمان‌های غیردولتی به گروه‌های غیرانتفاعی داوطلبانه شهروندان گفته می‌شود که در حوزه‌های محلی، ملی

1. International Non-governmental organization
2. Union of international associations
3. United nations economic and social council
4. www.un.org/ecosoc/en/home

و بین‌المللی برای طیف وسیعی از اهداف که مورد استقبال سایر تابعان بین‌المللی قرار نمی‌گیرد، بدون انگیزه مادی و کسب سود و بدون وابستگی به دولتها و سازمانهای بین‌المللی، گرد هم آمده و به دلیل داشتن شرایط و ویژگیهایی از جمله انعطاف‌پذیری بیشتر، کارآمدتر در برقراری روابط، قابل‌اعتمادتر و... می‌توانند گروههای جامعه را در انجام وظایف مربوطه با مقاومت بیشتر و بهتر بسیج و توانمند سازند و این خصوصیات موجبات حضور و فعالیت آنها را تسهیل و رسیدن به نتایج مورد نظر را تسریع می‌کند تا جاییکه سازمان ملل متحد حضور و تلاشهای این تابعان را ارج نهاده و با ارتقاء سطح همکاری و مشارکت آنها در بررسی مسائل جهانی، به برخی از آنها اجازه شرکت در جلسات و ارائه پیشنهاد (بدون حق رأی) را داده است.¹

در قضیه اپیدمی کرونا و تلاش جامعه جهانی برای مقابله با آن، سازمان‌های غیردولتی هر کدام به نوعی سعی در کمک‌رسانی در جهت کم کردن و یا از بین بردن اثرات مخرب این همه‌گیری بر جامعه جهانی نموده و تمامی تلاش خود را در حوزه فعالیتشان و حتی با تغییر در اهداف و کاربری خود در جهت نزدیک شدن به این اپیدمی بکار بسته و به خدمت‌رسانی پرداخته‌اند. ذیلاً، به اختصار به مشکلات حادث شده از این اپیدمی و عملکرد این سازمانها برای حل و یا کاهش تاثیرات سوء آنها خواهیم پرداخت.

- از اولین مشکلات اساسی ناشی از این بیماری همچون سایر امراض، مشکلات درمانی و بهداشتی است. در نگاه اول، این پدیده یک بیماری است و برای حفاظت از سلامت انسانها باید سعی در پیشگیری، درمان و ایزوله کردن آنها نمود. به عنوان اولین قدم باید تمام تلاشها در راستای انجام تحقیقات لازم در زمینه شناسایی بیماری و نحوه پیشگیری و مقابله با آن صورت گیرد. در این راستا، تهیه واکسن برای این بیماری و تلاش در توزیع عادلانه آن در سراسر جهان و استفاده از تجهیزات و داروها و منابع انسانی فراوانی که برای مراقبت از مبتلایان نیاز است، انجام گیرد.

نقش سازمانهای بین‌المللی غیردولتی تحقیقاتی و مشارکت آنها در کلیه مراحل چرخه تحقیق در این خصوص حائز اهمیت بوده و باعث تقویت ارتباط و اثربخشی تحقیق، تعیین اولویت‌ها و تبدیل دانش به عمل می‌شود. این مشارکت تحقیقاتی معمولاً به صورت مشارکت با دانشگاه‌ها یا آژانس‌های تحقیقاتی اختصاصی و به شکل کاربردی‌تر به صورت ائتلافی از سازمانها برای تحقیقات جهانی، خصوصاً در زمینه بهداشت اتفاق می‌افتد؛ برای مثال، فراخوان سازمان جهانی بهداشت برای اعطای کمک ویژه در بحث تحقیقات با اولویت بهداشت در جهت ارتقاء تحقیقات بهداشتی و ارائه پیشنهاد برای سازمانهای بین‌المللی غیردولتی در پروژه‌هایی مانند ارزیابی کیفیت خدمات فوریت‌های بهداشتی، دسترسی به داروها و تأثیر بر سایر حوزه‌های بهداشتی در مطالعاتشان را نام برد. خدمات و کمک‌رسانی سازمانهای غیردولتی بین‌المللی در زمینه مشکلات و

1. www.un.org/annualreport/index.html

مسائل پزشکی، پس از شناخت ابعاد بیماری و کمک در پیشگیری و درمان از طریق تهیه تجهیزات، امکانات، دارو و لوازم پزشکی، فراهم‌سازی امداد و تسریع روند بازگشت بهبودیافتگان به زندگی و حتی ارائه خدمات به بیماران روانی و افراد آسیب‌دیده از این اپیدمی قابل‌ملاحظه می‌باشد. همچنین، اتخاذ سیاست‌هایی به منظور افزایش مشارکت اجتماعی و دریافت کمک از سایر سازمان‌های غیردولتی برای بازیابی سلامت افراد، به آنها انگیزه داده تا انواع خدمات بهداشتی را ارائه داده و حتی در این خصوص با یکدیگر رقابت کنند (یک مثال مناسب در این خصوص، اقدامات کمیته بین‌المللی صلیب سرخ ICRC^۱ بعنوان یک سازمان بین‌المللی غیردولتی و یکی از یاوران سازمان جهانی بهداشت، با هدف حفظ حقوق بشر و بشردوستانه است. در جریان بیماری کرونا نیز این سازمان تلاش‌های بسیاری از جمله: ترویج بهداشت و سلامت، مشاوره‌های پزشکی و تغذیه‌ای رایگان، توزیع اقلام و بروشورهای آموزشی در خصوص مقابله با کرونا، کمک به مهاجران و آوارگان و پناهندگان، توزیع عادلانه واکسن خصوصاً برای افراد در مناطق محروم و... انجام داده است).

از مشکلات دیگر که متأسفانه به دلیل ماهیت آنها حتی با پایان یافتن این اپیدمی کماکان باقی خواهد ماند و تاثیرات نامطلوبی بجا خواهد گذاشت، معضلات اقتصادی است. عدم حضور در اجتماع و بحث قرنطینه خانگی، پیامدها و بحرانهای فراوان و عظیم اقتصادی به بار آورده و موجبات عدم تولید توسط صنعت گران، کشاورزان، دامداران و تعطیلی ادارات و سازمانها و از بین رفتن رونق اقتصادی، عدم کسب درآمد و در پی آن، فقر را فراهم کرده و ضربات سنگینی را بر پیکره اقتصاد کشورها وارد نموده که گاهاً جبران‌ناپذیر خواهد بود.

در این میان، نقش سازمانهای بین‌المللی غیردولتی با ارائه کمکهای اقتصادی مانند پرداخت پول برای مایحتاج اولیه به خانواده‌های آسیب‌دیده، ایجاد فضای کسب و کار مجازی برای بازگشت به فعالیتهای اقتصادی، ارائه امکانات اولیه ایجاد صندوق‌های اضطراری برای هدایت کمک‌های مالی، به حرکت درآوردن چرخه تولید با رعایت پروتکل‌های بهداشتی و کمکهای مالی از نوع وامهای بلندمدت با کمترین میزان سود همگی در جهت کاستن از آسیبهای اقتصادی این اپیدمی توسط سازمانهای بین‌المللی غیردولتی انجام گرفته است. (از نمونه‌های بارز در کمکهای اقتصادی در شرایط کرونا، موسسه آکسفام^۲ است که اهدافی چون امداد رسانی برای ریشه کن کردن فقر، گرسنگی و بی‌عدالتی را دنبال می‌کند. این بنیاد در شرایط اپیدمی کرونا با تلاشهای مضاعف، اقدام به مشاوره و تصمیم‌گیری‌های اقتصادی برای کشورهای مبتلا و در مانده از این مشکل

1. International Committee of the Red Cross

۲. Oxfam نام یکی از بزرگ‌ترین مؤسسات بین‌المللی امداد رسانی برای ریشه کن کردن فقر، گرسنگی و بی‌عدالتی، متشکل از ۱۵ سازمان در ۹۸ کشور است. این مؤسسه در سال ۱۹۴۲ در دانشگاه آکسفورد در قالب یک کمیته امداد رسانی برای مبارزه با قحطی توسط فعالان اجتماعی و دانشگاهیان آکسفورد تأسیس شد.

پرداخته و تمامی تلاش خود را برای امداد رسانی از طریق ارائه راهکارهای اقتصادی و نیز جلب کمکهای مالی از سوی سازمانها و یا کشورهایی با قدرت اقتصادی بیشتر، بکار گرفته است).
 - معضل دیگر این اپیدمی، مشکلات اجتماعی ناشی از آن است. تعطیلی فعالیتهای اجتماعی، عدم حضور در اجتماعات و همکاریهای اجتماعی، تغییرات در سبک زندگی مردم و نحوه ارتباطاتشان، انزوا و حس گریز از یکدیگر، بروز مشکلات خانوادگی نقض حقوق بشر، وضعیت زنان و کودکان در معرض آسیب و نیز وضعیت ناگوار پناهندگان از پیامدهای اجتماعی اپیدمی کروناست.

از اقدامات سازمانهای بینالمللی غیردولتی در خصوص بهبود مسائل اجتماعی و کاهش اثرات مخرب کرونا در این زمینه می توان به پروژههایی که برای حمایت از حقوق زنان، دختران و کودکان به ویژه در مناطق آسیب پذیر اجرا گردیده، اشاره کرد. کمک برای بازگرداندن افراد به فعالیتهای اجتماعی و کمک به حل مشکلات در روابط خانوادهها، حمایت از گروههای آسیب پذیر، کنترل فشارهای روحی و روانی بر مردم، ارائه حمل و نقل عمومی مناسب جهت دسترسی به خدمات حیاتی و... همچنین، آگاهی دادن در مورد و پیروسی کرونا و رعایت پروتکلها و اهمیت آن، سازمانهای غیردولتی بینالمللی را به مثابه محور اتکا در این همه گیری تبدیل کرده است. (در خصوص پناهندگان و وضعیت آنها در اپیدمی در اواسط مارس ۲۰۲۰، کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد^۱ که به اقدامات بینالمللی برای حمایت از افراد بی تابعیت می پردازد، آمار نگران کننده ای را از وضعیت پناهجویان با شیوع بیماری کرونا ارائه داده است. تلاشهای این کمیساریا در غالب ریزنیهای هفتگی جهانی را با شرکای سازمانهای غیردولتی خود، سازمانهای پناهندگی، سازمانهای مذهبی، دانشگاهها، آژانسهای سازمان ملل و جنبش صلیب سرخ و هلال احمر در زمینه آمادگی و واکنش به کووید ۱۹ در شرایط پناهندگی برقرار کرد. هدف از این جلسات، ایجاد فضایی برای گفتگوی منظم بین کمیساریا و سازمانهای غیردولتی (دفاتر کمیساریا در کشورهای عضو سازمان ملل متحد) در مورد چالشها و به اشتراک گذاشتن روشهای مناسب در مورد واکنشهای جدید به این بیماری بود. این تلاشها همگی در جهت بهبود شرایط و وضعیت پناهندگان و جلوگیری از آسیبهای بیشتر به این گروه صورت پذیرفته است).^۲

- مشکلات فرهنگی ناشی از شیوع این بیماری شامل استرسها و افسردگیهای ناشی از ترس از ابتلا، معضلات ناشی از حضور بیشتر افراد در فضاهای مجازی در پی اجتناب افراد از حضور در اجتماعات، سوءاستفادههای برخی از افراد و یا حتی رسانه های جمعی در پراکندن اخبار جعلی و

1. United Nations High Commissioner for Refugees
<https://www.unhcr.org/asia/news/stories/2020/4/5e79e2410/live-blog-refugees-covid-19-crisis.html?query=corona> – (last visited on 11 June 2021)
 2. www.unhcr.org/asia/news/stories

گمراه‌کننده از بیماری، تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها که همگی ضربه به سیستم فرهنگی و آموزشی و تربیتی کشورها وارد آورده است.

سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در زمینه امور فرهنگی نیز پا به عرصه گذارده و سهم خویش را در این پیکار جهانی به عهده گرفته‌اند. این سازمانها با مشارکت رسمی با یونسکو^۱ (سازمان علمی، آموزشی و فرهنگی سازمان ملل متحد)، یک شبکه همبستگی در شبکه‌های اجتماعی ایجاد کرده‌اند تا با انجمن‌های محلی تعامل داشته باشند. در برخی نقاط امکاناتی برای گزارش موارد نقض حقوق بشر راه‌اندازی کرده، همچنین امکانات آن‌لاین برای آموزش افراد و یا ایجاد کارگاه‌های آموزشی مجازی با هدف آشنایی با خدمات بهداشتی و چگونگی مراقبت از خود و پیشگیری از ابتلا به بیماری و کمک به رسانه‌های جمعی در جمع‌آوری و ارائه اخبار لحظه‌ای مربوط به بیماری، فراهم نمودن امکانات لازم برای در دسترس قرار دادن شبکه‌های اینترنت با کیفیت مطلوب برای همه، راه‌اندازی کمپین‌های بهداشت روان و کمک به تشویق و ترغیب یکدیگر در تحمل و چگونگی وفق دادن خود با شرایط جدید زندگی و ایجاد حس امیدورای از خاتمه این شرایط در آینده‌ای نزدیک همگی از خدمات مفید ارائه‌شده توسط این سازمانها می‌باشد (Alizadeh & et al, 2021). (سازمان دیده‌بان حقوق بشر بهترین نمونه از سازمانهای بین‌المللی غیردولتی است که به حق نقش خود را در راستای اهدافش در زمینه نظارت بر تبعیت کشورها از مفاد حقوق بشر و اجرای آن در جریان اپیدمی کووید ۱۹ به خوبی ایفا کرده است. این سازمان بیش‌ازپیش با افشاگریها و انتشار گزارشهایی که در مورد نقض حقوق بشر خصوصاً در شرایط این اپیدمی به این دیده‌بان می‌رسد و در جریان قرار دادن افکار عمومی، ایجاد فشار بر روی دولت‌ها تا رفع هر چه زودتر موارد نقض، تلاش مستمر و موثری داشته است) (مؤمنی راد و دیگران، ۱۳۹۸: ۱۵۸-۱۶۱).

- با نگاهی دقیق‌تر شاید بتوان برخی معضلات سیاسی را نیز ناشی از این بیماری دانست؛ آنجایی که به دنبال یک اپیدمی جهانی تمامی کشورها ملزم به حضور در صحنه‌های بین‌المللی و مجبور به نادیده گرفتن منافع خود برای رسیدن به منافع جمعی و گذشتن از اختلافات سیاسی و همکاری و هماهنگی با جامعه جهانی می‌شوند، لطماتی را از این بابت به آنها تحمیل خواهد کرد. سوءاستفاده از قدرت توسط برخی حکومتها و اقدام به تضعیف، کنترل سیاسی، گسترش نظارت دولت و کاستن از فعالیتهای سیاسی و عدم رضایت مردم از اقدامات نامناسب دولت‌ها در مقابله با بیماری، همگی موجب تشدید تنشهای جامعه و چالشهای سیاسی می‌گردد.

علیرغم همکاری و تشویق سازمانهای غیردولتی از سوی دولت‌ها، به دلیل تناقض منافع با آنها، همواره شکافهای عمیقی میان آنها وجود داشته است. با بالا رفتن نارضایتی مردم از اقدامات

1. UNESCO (united nations educational, scientific and cultural organization)

نامناسب و ناکافی دولتها در جریان این اپیدمی، اعتراضات بر علیه دولتها افزایش یافت و بسیاری از گروههای جامعه مدنی و سازمانهای غیردولتی در این میان وضعیت گروههای آسیب پذیر را برجسته کرده و با حمایت های هدفمند از طریق راه اندازی کانال های آنلاین برای به اشتراک گذاشتن مقالات و پست های سیاسی و اجتماعی و فرار از کنترل دولت و سانسور، سهم خود را در این مقابله پرداخته اند. (سازمان عفو بین الملل^۱ بعنوان یک سازمان بین المللی غیردولتی فعال و کوشا، با پژوهش و فعالیت در زمینه حقوق بشر از پایمال شدن حقوق انسان ها در سطح دنیا جلوگیری کرده و در نهایت، خواستار برقراری عدالت در مورد افرادی که حقوق ایشان به هر نحوی پایمال گردیده و مورد شکنجه قرار گرفته اند، می باشد. این سازمان با نظارت بر موارد سوءاستفاده دولتها از شرایط و ردیابی و پیگیری این موارد، فشار زیاد بر دولتها وارد آورده و سعی در ایجاد ثبات و شرایط پایدار سیاسی و جلوگیری از اثرات نامطلوب سیاسی در دوران اپیدمی کرونا نموده است.)

و سایر مشکلات و معضلاتی که شاید هر کدام خود پنجره ای به دریای پرتلاطم دنیای امروز و زندگی در سایه کوید ۱۹ باز خواهد نمود و زاویه دید جدیدی را در برابر دیدگان جهانیان خواهد گشود. و خوشبختانه، حضور پررنگ سازمانهای بین المللی غیردولتی بشرح مذکور در کلیه زمینه ها و فعالیتهای ذکر شده بیش از پیش خودنمایی می کند.

علاوه بر اقدامات مذکور باید از تغییر فعالیتهای برخی از این سازمانها به جهت قرار گرفتن در مسیر این بسیج همگانی و اقدام به تأمین بودجه برای پروژه های جدید در راستای کاهش تأثیرات این بیماری و تأمین اعتبار از منابع موجود و عدم تحمیل بودجه به اعضا در این شرایط نا مساعد یاد کرد که به نوعی از خودگذشتگی این نهادها را نشان می دهد؛^۲ بعنوان مثال، به گزارش باند (Bond)،^۳ بر اساس یک نظرسنجی، ۹۵ درصد از سازمانهای غیرانتفاعی مستقر در انگلستان به مقابله با کرونا در کشورهای در حال توسعه پرداخته که از این میان، ۴۱٪ بدون اخذ بودجه اضافی و از منابع موجود برای تأمین مالی خود استفاده می کنند. همه این نمونه ها حکایت از

1. Amnesty International

۲. سازمان Action aid که در اردن، لبنان و فلسطین، در حال اجرای یک پروژه چهارساله در راستای حمایت از زنان و جوانان از طریق اقدامات بشردوستانه است، اکنون با شیوع این اپیدمی، زنان و جوانان پناهنده سوریه را هدف قرار داده و حمایت می کند.

۳. سازمان باند در کشور انگلستان یک شبکه پویایی برای سازماندهی و شناسایی سازمانهایی است که در توسعه بین المللی فعالیت می کنند. مأموریت آن کمک گرفتن از سازمانهای مختلف غیردولتی برای کمک به ریشه کن کردن فقر، نابرابری و بی عدالتی جهانی و تقویت و حمایت از آنهاست. باند در سال ۱۹۹۳ با ۶۱ عضو تأسیس شد؛ که اکنون بیش از ۴۰۰ سازمان را شامل می شود.

<https://www.bond.org.uk/news> - (last visited on 12 April - 2021)

انعطاف‌پذیری بالای این سازمانها در تغییر کاربری و وفق دادن خود با شرایط موجود در جهان را داشته که برتری این بازیگران بین‌المللی را نسبت به سایرین نمایان می‌سازد.^۱

بنابراین، برای رشد و توسعه سازمانهای بین‌المللی غیردولتی، تقویت این نیروی کارآمد و بهبود توانایی آنها در کمک‌رسانی به جامعه جهانی در هر شرایطی از سایر تابعان بین‌المللی، بویژه سازمان‌های بین‌المللی دولتی، از جمله مهم‌ترین آن‌ها سازمان ملل متحد، انتظار می‌رود با اعطا شخصیت حقوقی بین‌المللی و به رسمیت شناختن این پدیده‌های فعال و انجام اقداماتی نظیر افزایش پشتیبانی، فراهم کردن تجهیزات مالی، بهبود شرایط عضویت در آنها، سهولت در روند تأسیس و فعالیتشان و...، پذیرای این عضو جدید بوده و بکوشند تا شرایط فعالیت آنها را تسهیل، پذیرش تصمیمات آنها را تسریع، اجرای آن را تضمین، نقاط قوت آنها را تقویت و نقاط ضعف را تدفین و در نهایت، با همکاری و یاری در عملکردشان، آنها را تکمیل نموده تا بهترین نتیجه برای هدف اصلی که همان حفظ و رفاه بشر است، میسر گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

از آنجایی که سرنوشت همه ابنای بشر به یکدیگر وابسته است، وقوع یک واقعه و حادثه در یک نقطه از جهان می‌تواند همه جهان را گرفتار و مغموم سازد. به همین دلیل، غلبه بر این نوع بحرانها مستلزم همبستگی و همیاری واقعی میان اعضای جامعه بین‌الملل است. بنابراین، احیای منافع ملی و نادیده گرفتن نهادهای بین‌المللی به بهانه اقتدار و شکوه ملی اشتباهی بزرگ است. همکاری‌ها و همبستگیهای یادشده حتی فراتر از دولتها به همکاری میان دولتها و سازمانهای بین‌المللی اعم از دولتی و غیردولتی نیز خواهد رسید که از این میان، سازمانهای بین‌المللی غیردولتی فعالترین گروه مؤثر در حل معضلات جهانی محسوب می‌گردند. بزرگ‌ترین جلوه این مشارکت در سالهای اخیر در شرایط و بحران ناشی از شیوع ویروس کووید ۱۹ و مشکلات ناشی از آن است که به حق شاهد تلاش گسترده و تحسین‌برانگیز این سازمانها در کمک‌رسانی و ایجاد حس همدلی و نوع‌دوستی بودیم تا جایی که شاید ادامه مسیر تا اینجا بدون این تابعان بین‌المللی بسیار دشوارتر بود.

همانطور که پیش‌تر بیان شد، از آنجایی که هدف نهایی از تمامی اقدامات از سوی تمامی نهادهای جامعه بین‌الملل، حفظ حقوق ابنای بشر و ایجاد صلح و امنیت و آرامش و رفاه برای زندگی افراد بر روی کره زمین می‌باشد، با مراجعه به قوانین و مقررات و اصول حقوق بین‌الملل، لزوم همکاری و مشارکت همه بازیگران بین‌المللی و حتی سازمانهای بین‌المللی غیردولتی در مشکلات و مسائل ایجادشده برای رسیدن به این هدف مقدس خصوصاً در شرایط اقدامات ناکافی

1. <https://www.funds.fornegos.org>

و کم تأثیر دولتها و سازمانهای بین‌المللی به دلایل مختلف که مهم‌ترین آن‌ها پاسداری از تمامیت حاکمیت و اقتدار و ترجیح منافع خویش است، امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر می‌باشد. در پایان، اگر بخواهیم به سؤالات مطروحه پاسخ دهیم، عراق آمیز نخواهد بود اگر نقش همه‌جانبه سازمانهای بین‌المللی غیردولتی را نقشی بی‌بدیل و غیرقابل‌انکار و عملکردشان را قابل‌ستایش بدانیم. این سازمانها با ورود خود به عرصه‌های بهداشتی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی و تأثیرگذاری در رویه دولتها و سازمانهای بین‌المللی و اصلاح آنها به طرق مختلف، در زمینه‌های پیشگیری و کنترل اپیدمی کووید ۱۹ و کاهش اثرات زیانبار آن، سعی در نجات جهان از این بلای ویرانگر و به نوعی، اثبات مزایای وجود و حضور خود و به رخ کشیدن تواناییهایشان به جامعه جهانی دارند. به عقیده نگارنده، با تاملی در شرایط فعلی دنیا، آنچه در دوران پسا کرونا در سیاست جهانی شاهد خواهیم بود، اعلام درماندگی کشورها در مبارزه با چالشهای جهانی و لزوم همکاری و همبستگی همسو با سایر نهادهای بین‌المللی، از جمله سازمانهای غیردولتی و اقدامات غیرقابل‌انکار این سازمانها در همه زمینه‌ها با تمام توان و انگیزه، از شناسایی مشکلات گرفته تا اجماع و تبادل نظر و اجرای برنامه‌های توافق شده خواهیم بود. اگرچه این نهادهای بین‌المللی فاقد ضمانت اجرا و نهاد الزام‌کننده در خصوص اجبار جامعه جهانی به سر نهادن به قوانین و مقررات بین‌المللی می‌باشد، اما از طریق همکاری و هماهنگی با سایر نهادهای مسئول بین‌المللی همچون شورای امنیت سازمان ملل، ارائه گزارش، تشکیل کمیسیونهای تحقیق و پیگیری و بیدارسازی افکار جهانی می‌تواند قدرت اجرایی نیز برای خود ایجاد نموده و به موفقیت‌های بزرگی دستیابی پیدا کنند.

نهایتاً، مبارزه با کووید ۱۹ یک تلاش مشترک، همکاری و مشارکت و یک تجربه و آزمایش برای مبارزه همگانی با معضلی علیه بشریت میان همه بازیگران حقوق بین‌الملل بدون در نظر گرفتن رتبه و مقام و قدرت آنها بوده و شاهدهی برای بیان مسئولیت اجتماعی جمعی در مقابل احترام به انسانیت انسانها و رای نژاد و تابعیت آنها است. اکنون، با گذشت مدت زمانی از شیوع این بلای جهانی، وقتی موفقیت‌های بدست آمده را می‌نگریم، شادمان از این پیروزی و سربلندی در این آزمون شده و به آینده بشریت امیدوار می‌شویم و فرا رسیدن روزگار آرامش را نزدیک‌تر می‌بینیم.

منابع

- بیگ زاده، ابراهیم؛ سید محمد قاری، سید فاطمی؛ محمودی، سید هادی و لطیفیان، محمدحسین. (۱۳۹۹). معضل کرونا در آیین حقوق بین الملل معاصر. *تحقیقات حقوقی*، ۲۳ (ویژه نامه حقوق و کرونا)، ۱۱-۵۷.
- پورهایمی، سید عباس؛ زارعی، سحر و خلعتبری، یلدا. (۱۳۹۲). بررسی جایگاه اصل همکاری در حقوق بین الملل محیط زیست. *پژوهش حقوق عمومی*، ۱۵ (۳۹)، ۹۰-۶۱.
- علیزاده، مسعود؛ زرنشان، شهرام. (۱۳۹۹). بحران کووید-۱۹ و اصل تلاش بایسته. *پژوهش حقوق عمومی*، ۲۲ (۷۶)، ۸۳-۶۲.
- محمدیان موسی آبادی، جعفر؛ حسین علی، اتحادی و رباط جزئی، سید مرتضی. (۱۳۹۹). همه گیری های عفونی نوظهور - چالش انسان توسعه یافته. چاپ اول تهران. انتشارات راز نهران.
- مؤمنی راد، احمد؛ مفخم، نگار و اسلامی، ناصر. (۱۳۹۸). سازمان های بین المللی غیردولتی و نقش آنها در حقوق بشر - مطالعه موردی دیده بان حقوق بشر. *تعالی حقوق*، ۵ (۲)، ۱۶۸-۱۴۳.
- Yadav , Alok kumar and Jivesh Jha, (2020). *Socio-legal impacts of covid-19: Comparative critique of laws in india*. Nepal Rajmangal publishers.
- Alizadeh, Mahasti, Madineh Abbasi, Narges Bashirivand, Atefe Mojtahed and Salah Eddin Karimi, (2021). Non-governmental organizations and social aspects of covid-19 pandemic: A successful experience in health policy. *Medical journal of the islamic republic of iran*, 34(1), 1180-1183.
- Brechenmacher, Saskia; Thomas Carothers, and Richard youngs, (2020). *civil society and the coronavirus: Dynamism despite disruptions*saskia brechenmacher. Carnegie endowment for international peace.
- Mohseni, Mohamad; Saber Azami-Aghdash; Haleh Mousavi Isfahani; Ahmad Moosavi and Mozghan Fardid, (2021). *Role of NGOs in controlling covid*. Published online by cambridge university press.
- Marwaha, Puneeta, (2020). *The role of NGOs – Ensuring commitment to social responsibility amidst the covid, 19 pandemic*. Times of india.
- Skadmanis, Marcis Liors, (2021). *Beyond the world ngo day: Addressing the importance of NGOs in a new reality*. World NGO day.
- Schapper, Andrea and Anne, Jenichen, (2020). *Cooperation in times of covid-19: Realizing the right to health in developing countries*. Link.springer.com.
- Von Bogdandy, Armin and Pedro A. Villarreal, (2020). *International law on pandemic response: A first stocktaking in light of the coronavirus crisis*. Max planck institute for comparative public law and international law (mpil).